

देवरूख शिक्षण प्रसारक मंडळाचे,

न्या.तात्यासाहेब आठल्ये कला, वेद. शं.रा.सप्रे वाणिज्य आणि विधिज्ञ दादासाहेब पित्रे विज्ञान महाविद्यालय

१. स्वायत्तता म्हणजे काय ?

उत्तर : विद्यापीठ अनुदान आयोग व महाराष्ट्र शासन यांच्या परवानगीने मुंबई विद्यापीठाशीच संलग्न राहून महाविद्यालयाला अभ्यासक्रम निर्मिती आणि परीक्षा पध्दती राबविण्यासाठी दिलेले शैक्षणिक स्वातंत्र्य म्हणजे स्वायत्तता होय. विद्यार्थ्यांना देण्यात येणारे गुणपत्रक व पदवी प्रमाणपत्र मुंबई विद्यापीठाचेच असेल व त्यावर महाविद्यालयाच्या नावाचा उल्लेख असेल.

२. स्वायत्तता कोण देते ? विद्यापीठ अनुदान आयोग, शासन की विद्यापीठ ?

उत्तर : जी महाविद्यालये अनुदानित असून विद्यापीठाशी संलग्न आहेत अशा महाविद्यालयांना राज्य सरकार व विद्यापीठ अनुदान आयोगाच्या अनुमतीने संबंधीत विद्यापीठ स्वायत्तता देते. सरकारी महाविद्यालयांना थेट स्वायत्तता देण्याचे अधिकार राज्य सरकारला आहेत.

३. आठल्ये-सप्रे-पित्रे महाविद्यालय स्वतःची पदवी देऊ शकते का ?

उत्तर : पदवी प्रमाणपत्र हे मुंबई विद्यापीठाचेच असून त्यावर महाविद्यालयाचे नाव असेल.

४. अभिमत विद्यापीठ आणि स्वायत्त महाविद्यालय यामध्ये नेमका काय फरक आहे ?

उत्तर : अभिमत विद्यापीठ हे पूर्णतः स्वायत्त असून ते कोणाशीही संलग्न असत नाही. किंबहुना ते एक स्वतंत्र विद्यापीठ असते. मात्र स्वायत्त महाविद्यालयाला संलग्नित विद्यापीठाच्या चौकटीमध्ये स्वायत्तता असून महाविद्यालयाच्या कामकाजावर विद्यापीठाचे, विद्यापीठ अनुदान आयोगाचे व महाराष्ट्र शासनाचे नियामक नियंत्रण असते.

५. परकीय विद्यापीठांना किंवा अन्य संस्थांना आपले महाविद्यालय हे स्वायत्त आहे हे कसे कळेल ?

उत्तर : स्वायत्त महाविद्यालय असा दर्जा एकदा प्राप्त झाल्यानंतर सर्व शासकीय, निमशासकीय व अन्य संबंधीत संस्था त्याला मान्यता देतात. महाराष्ट्र सरकार, प्रथम वर्षाच्या प्रवेशावेळी याचा जाणीवपूर्वक उल्लेख करते. परकीय विद्यापीठे किंवा अन्य औद्योगिक संस्थांना महाविद्यालयाच्या संकेतस्थळांवरून याची माहिती मिळू शकते.

६. स्वायत्त झाल्यानंतर विद्यार्थी व शिक्षक यांच्या दर्जांमध्ये काही फरक पडतो का ?

उत्तर : स्वायत्तता प्राप्त झाल्यानंतर विद्यार्थी व शिक्षक यांच्या दर्जांमध्ये सकारात्मक नक्कीच फरक पडतो व तो उत्तरोत्तर वाढत जातो. महाविद्यालयाचे शैक्षणिक गुणवत्ता वाढीचे सातत्यपूर्ण प्रयत्न, उत्तम प्रशासकीय क्षमता आणि दर्जेदार शिक्षणासाठी धडपड याचा एकत्रित परीणाम म्हणून महाविद्यालयाला स्वायत्तता बहाल केली जाते. महाविद्यालयाला स्वायत्तता दर्जा मिळणे हा एक प्रतिष्ठेचा भाग आहे.

७. स्वायत्तता मिळाल्यानंतर शैक्षणिक दर्जा राखण्यात किंवा वाढविण्यात महाविद्यालय यशस्वी झाले आहे का हे कोण पाहते ?

उत्तर : स्वायत्त महाविद्यालयाच्या कारभाराची एक विशिष्ट रचना असते. शैक्षणिक कार्यक्रम मुल्यमापन नावाची एक विद्यापीठ स्तरीय समिती या संदर्भामध्ये सातत्याने शैक्षणिक दर्जाचा आढावा घेऊन वरिष्ठांना अहवाल देत असते, शिफारसी करत असते. महाविद्यालयाची शिक्षण समिती महाविद्यालयाची शैक्षणिक धोरणे ठरविते त्याचबरोबर प्रश्नपत्रिकांचा दर्जा, परीक्षा मुल्यमापन व निकाल याबाबतची पारदर्शकता योग्य त्या पध्दतीने सांभाळली जाते का यावर नियंत्रण ठेवते.

८. महाविद्यालयाच्या विद्यार्थ्यांना विद्यापीठाची पारितोषिके, पदके मिळतील का ?

उत्तर: क्रीडा, सांस्कृतिक व विद्यापीठांच्या अन्य स्पर्धांमध्ये महाविद्यालयाचे विद्यार्थी भाग घेऊ शकतात व पदके मिळवू शकतात मात्र शैक्षणिक पारितोषिके ही महाविद्यालयाची असतात.

९. महाविद्यालयाचा स्वतःचा पदवीदान समारंभ असेल का ?

उत्तर : विद्यार्थ्यांना मिळणारी पदवी ही मुंबई विद्यापीठाची असते, तथापि महाविद्यालय प्रथेप्रमाणे पदवी दिन साजरा करू शकते.

१०. महाविद्यालय तात्पुरते पदवी प्रमाणपत्र देऊ शकते का ?

उत्तर : होय, महाविद्यालय स्वतंत्रपणे परीक्षा घेत असल्यामुळे यशस्वी विद्यार्थ्यांची गुणपत्रके विद्यापीठाला पाठविते आणि विद्यापीठाच्या पूर्व परवानगीने तात्पुरते पदवी प्रमाणपत्र देऊ शकते.

११. स्वात्ततेचा विद्यार्थ्यांच्या रोजगार क्षमतेवर सकारात्मक परीणाम होईल का ?

उत्तर : निश्चितच. सातत्यपूर्ण दर्जेदार शिक्षण, सातत्यपूर्ण अंतर्गत मुल्यमापन, अभ्यासक्रमातील सकारात्मक बदल, औद्योगिक जगताच्या गरजा विचारात घेऊन कौशल्य विकासावर आधारित छोटे छोटे पदविका अभ्यासक्रम यामुळे विद्यार्थ्यांची रोजगार मिळविण्याची क्षमता वाढते.

१२. अंतर्गत व बहिर्गत मूल्यमापनाचे प्रमाण स्वायत्ततेअंतर्गत कसे असेल ?

उत्तर : सुरुवातीला ३० टक्के अंतर्गत मूल्यमापन व ७० टक्के बहिर्गत मूल्यमापन असे प्रमाण ठरविण्यात आले आहे. हळुहळू अंतर्गत मूल्यमापनाचे प्रमाण वाढविण्यात येईल.

१३. प्रात्यक्षिके व सैध्दांतिक अभ्यासक्रम पुर्णपणे अंतर्गत मुल्यमापनाअंतर्गत आणता येतील का ?

उत्तर : होय, आणता येऊशकतात. त्याबाबतचे स्वातंत्र्य महाविद्यालयाला आहे.

१४. पुनर्मूल्यांकन व पुनर्परीक्षा घेतल्या जातील का ?

उत्तर : नाही. पुनर्मूल्यांकन करता येणार नाही कारण, एकच उत्तरपत्रिका दोन वेगवेगळ्या तज्ज्ञांकडून तपासून घेतली जाते. पुनर्परीक्षेच्या बाबतीमध्ये सत्राच्या शेवटी नियमांच्या अधिन राहून मुंबई विद्यापीठाच्या पूर्व परवानगीने एक पुनर्संधी परीक्षा घेतली जाऊशकते.

१५. अभ्यासक्रम कधी बदलण्यात येतो ?

उत्तर : कोणत्याही विषयाच्या अभ्यासक्रमांत अभ्यासपूर्वक बदल नव्या शैक्षणिक वर्षाच्या सुरुवातीला करता येतो. परंतु यासाठी मुंबई विद्यापीठास कळीत करणे आवश्यक आहे.

१६. पदवीप्रमाणपत्रासाठी फक्त अंतिम वर्षाचीच कामगिरी विचारात घेतली जाणार का ?

उत्तर: सर्व सत्रांचा एकत्रित विचार करून विद्यार्थ्यांची ग्रेड ठरविली जाते.

१७. कोणकोणती वैधानिक शैक्षणिक मंडळे निर्माण करण्यात येतात ?

उत्तर : व्यवस्थापन समिती, शैक्षणिक समिती, परीक्षा समिती, विषय अभ्यास मंडळ इत्यादी. या सर्व समित्यांवर विद्यापीठ, औद्योगिक संस्था, अन्य शैक्षणिक संस्था यांमधील तज्ज्ञांचा समावेश असतो तसेच या समित्या यु.जी.सी. च्या मार्गदर्शक तत्वांनुसार बनविल्या जातात.

१८. शैक्षणिक गोष्टींसंबंधी निर्णय घेण्याचा अधिकार कोणाला आहे ?

उत्तर : स्वायत्त महाविद्यालयासाठी संस्थेचे व्यवस्थापन मंडळ सर्वोच्च अधिकारी मंडळ असते व शैक्षणिक गोष्टींसंबंधी निर्णय घेण्याचा अधिकार सदर मंडळाला असतो मात्र त्याच बरोबर अभ्यास मंडळे काही निम्नस्तरीय निर्णय घेऊ शकतात. परंतु त्याला वरीष्ठ मंडळांची परवानगी लागते.

१९. परीक्षा समितीची भूमिका काय असते ?

उत्तर : परीक्षा समिती ही सर्व प्रकारच्या परीक्षा व्यवस्थित पार पाडाव्या यासाठी काम करते. त्याचबरोबर निकाल तयार करणे, निकाल वेळेवर लावणे ही कामे देखील परीक्षा मंडळाचीच आहेत.

२०. तक्रार निवारणासाठी काही व्यवस्था असते का ?

उत्तर : तक्रार निवारणासाठी महाविद्यालय तक्रार निवारण समितीची स्थापना करते. त्यामध्ये विविध स्तरावरील पदाधिकारी असतात.

२१. पदवी प्राप्त करण्यासाठी किती वेळेला प्रविष्ट होता येते ?

उत्तर : याबाबत महाविद्यालयाची स्वतंत्र नियमावली असते.

२२. निकाल कोण जाहीर करते ?

उत्तर : महाविद्यालय निकाल जाहीर करते व तो महाविद्यालयाच्या सूचना फलकावर आणि संकेतस्थळावर प्रसिध्द करण्यात येतो तसेच विद्यापीठाला पाठविण्यात येतो.

२३. विद्यार्थ्यांच्या शैक्षणिक कामगिरींची सर्व कागदपत्रे सांभाळण्याची जबाबदारी कोणाची ?

उत्तर : ही जबाबदारी महाविद्यालयाची असते.

२४. मुंबई विद्यापीठाबरोबर महाविद्यालयाचे नेमके नाते काय असते ?

उत्तर : महाविद्यालय मुंबई विद्यापीठाशी संलग्न असल्याने महाविद्यालयाच्या विविध शैक्षणिक मंडळांवर आपले प्रतिनिधी नेमण्याचा अधिकार विद्यापीठाला आहे तसेच महाविद्यालयाचे सर्व शैक्षणिक कामकाज विद्यापीठाच्या नियमांच्या अधिन राहूनच करण्यात येते.

२५. नविन अभ्यासक्रम सुरु करताना विद्यापीठाची मान्यता आवश्यक आहे का ?

उत्तर : स्वायत्त महाविद्यालयाला पदविका, पदवी आणि पदव्युत्तर अभ्यासक्रम चालू करण्यासाठी विद्यापीठाच्या पूर्वपरवानगीची गरज नाही. तथापी विद्यापीठाला याबाबतची माहिती देणे आवश्यक आहे.

२६. पदव्युत्तर आणि विद्यावाचस्पती अभ्यासक्रम राबविण्यासाठी महाविद्यालयाला स्वायत्तता मिळाली आहे का ?

उत्तर : होय, पदव्युत्तर स्तरापर्यंत राबविण्याची मान्यता मिळाली आहे.

२७. स्वायत्त महाविद्यालयाला विकास निधी किती मिळणार आहे व कोणाकडून मिळतो ?

उत्तर : स्वायत्त महाविद्यालयाला पूर्वीप्रमाणेच विद्यापीठ अनुदान आयोगाकडून निधी मिळत राहतो त्याशिवाय प्रतीवर्षी रु.१६ लाख विशेष विकासनिधी आणि रुसा, डिबीटी, डिएसटी यांचेकडून विशेष प्रकल्पाधारित निधी मिळतो.

२८. महाविद्यालयाला स्वायत्तता परत करता येईल का ?

उत्तर : हो येऊ शकते. विशिष्ट कालावधीनंतर स्वायत्ततेअंतर्गत असलेली विद्यार्थ्यांची पदवी अभ्यासक्रमातील शेवटची तुकडी बाहेर पडल्यानंतर स्वायत्तता परत करता येते.